

Інформація про стан соціально-трудових відносин, колективні трудові спори (конфлікти) в Україні, забезпечення здійснення соціального діалогу Національною службою посередництва і примирення у січні-жовтні 2023 року

Упродовж січня-жовтня 2023 року Національна служба посередництва і примирення (далі – НСПП) сприяла вирішенню 143 колективних трудових спорів (конфліктів) (далі – КТС(К)) (3 – на національному, 4 – на галузевому, 3 – на територіальному, 133 – на виробничому рівнях), у яких взяли участь понад 1,6 млн працівників 7668 суб'єктів господарювання.

Найбільшу кількість склали КТС(К) на підприємствах, в установах, організаціях *Львівської (47), Харківської (19), Закарпатської та Хмельницької (по 15)* областей; серед видів економічної діяльності – на підприємствах, в установах, організаціях *бюджетної сфери (45), добувної промисловості (33), державного управління (15)*.

У зазначених спорах найманими працівниками було висунуто 319 вимог, з яких: 145 (45%) – щодо невиконання вимог законодавства про працю; 101 (32%) – щодо виконання колективного договору, угоди або окремих їх положень; 46 (14%) – щодо встановлення нових або зміни існуючих соціально-економічних умов праці та виробничого побуту; 27 (9%) – щодо укладення або зміни колективного договору, угоди.

За сприяння НСПП упродовж звітного періоду вирішено та знято з реєстрації 47 КТС(К) та 64 вимоги, з яких понад 70% склали вимоги, що виникли у зв'язку з розбіжностями щодо невиконання норм законодавства про працю.

З метою вирішення КТС(К) та запобігання їх виникненню упродовж звітного періоду за сприяння НСПП проведено 1571 примирну процедуру, а саме: 1562 узгоджувальні зустрічі та 9 засідань примирних комісій.

З метою запобігання виникненню КТС(К) та стабілізації стану соціально-трудових відносин (далі – СТВ) НСПП здійснювались заходи, спрямовані на врегулювання 443 конфліктних ситуацій (3 – на територіальному, 440 – на виробничому рівнях) на 453 підприємствах, зокрема, *Дніпропетровської (41 конфліктна ситуація), Рівненської (40), Волинської (37), Тернопільської (33), Закарпатської (28), Одеської (27), Житомирської (26), Донецької (23), Львівської та Харківської (по 21)* областей.

Ускладнення стану СТВ спостерігалось, зокрема, на підприємствах, в установах, організаціях *охорони здоров'я (113 конфліктних ситуацій), житлово-комунального господарства (42), освіти (40), професійної, наукової та технічної діяльності (33), будівництва та транспорту (по 27)*.

Упродовж січня-жовтня поточного року НСПП взято на облік 282 конфліктні ситуації. У порівнянні з аналогічним періодом минулого року майже в 3 рази зросла кількість конфліктних ситуацій в освітній сфері, на 36% – у будівельній галузі, на 24% – у закладах професійної, наукової та технічної діяльності, на 13% – на підприємствах житлово-комунального господарства.

Основною причиною виникнення конфліктних ситуацій залишається заборгованість із виплати заробітної плати (понад 65% конфліктних ситуацій).

За сприяння НСПП врегульовано та знято з обліку 280 конфліктних ситуацій (63% від загальної кількості) на 286 підприємствах. Завдяки превентивним заходам НСПП лише одна конфліктна ситуація стала предметом виникнення КТС(К).

З метою сприяння поліпшенню стану СТВ та запобігання виникненню КТС(К) працівники НСПП взяли участь у 137 засіданнях комісій обласних, місцевих, районних адміністрацій, де розглядалися, зокрема, питання погашення заборгованості із виплати заробітної плати найманим працівникам 402 підприємств.

Упродовж звітнього періоду НСПП та її відділеннями в областях організовано відповідну роботу щодо своєчасного та об'єктивного розгляду 1150 звернень громадян, листів юридичних осіб та представників об'єднань громадян без статусу юридичної особи, у яких було порушено 1259 питань.

Суттєву допомогу у питаннях підвищення рівня правової культури та поліпшення стану СТВ надають утворені Службою позаштатні інституції. Наразі на громадських засадах працюють 273 трудові арбітри та 105 незалежних посередників НСПП, у районних центрах та містах обласного значення діють 235 інформаційно-консультаційних центрів НСПП.

Задля забезпечення здійснення соціального діалогу в Україні упродовж січня-жовтня проведено 50 засідань Комісій з проведення оцінки відповідності критеріям репрезентативності та підтвердження репрезентативності суб'єктів сторін профспілок і організацій роботодавців.

За результатами проведеної роботи, на підставі висновків Комісій, згідно з рішеннями НСПП та її відділень в областях, були визнані репрезентативними (підтвердили репрезентативність) та отримали відповідні свідоцтва:

– *на галузевому рівні* – Професійна спілка працівників Пенсійного фонду України;

– *на територіальному рівні* – 24 обласні організації профспілок.

Відповідно до пункту 5 розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про колективні угоди та договори» продовжено строк дії свідоцтв про підтвердження репрезентативності на період дії воєнного стану в Україні:

– *на національному рівні* – Об'єднанню всеукраїнських профспілок і профоб'єднань «Єдність» та Об'єднанню всеукраїнських автономних профспілок;

– *на галузевому рівні* – Всеукраїнському об'єднанню організацій роботодавців в галузі вищої освіти;

– *на територіальному рівні* – 8 обласним організаціям профспілок та 3 обласним організаціям роботодавців.

З метою побудови нової моделі соціального діалогу в Україні, реформування законодавства про соціальний діалог за сприяння НСПП створено робочу групу з підготовки нової редакції Закону України «Про соціальний діалог». Так, Голову НСПП Дмитра Кухнюка обрано головою робочої групи, його першу заступницю Світлану Запару – модератором. До складу робочої увійшли представники центральних органів виконавчої влади, профспілок і організацій роботодавців, репрезентативних на національному рівні, провідні

експерти та науковці, які займаються питаннями соціального діалогу. У жовтні проведено 3 засідання робочої групи, під час яких, зокрема обговорено пропозиції щодо концепції змін до зазначеного Закону.

Важливою подією жовтня стала зустріч Голови НСПП та його першої заступниці із делегацією Міжнародної організації праці – пані Беате Андреес, директоркою регіонального бюро Міжнародної організації праці для країн Європи та Центральної Азії, помічницею генерального директора МОП, пані Клер Харашті, директоркою офісу МОП у Центральній та Східній Європі, паном Девідом Мослером, технічним спеціалістом відділу операцій та аналізу регіонального бюро МОП для країн Європи та Центральної Азії, за участі старшого технічного радника проєкту МОП «Інклюзивний ринок праці для створення робочих місць в Україні» Джемала Ходжіча та Національного координатора МОП в Україні Сергія Савчука.

Учасники обговорили питання підвищення інституційної спроможності НСПП, зокрема підготовки дорожньої карти розвитку Служби, удосконалення методів управління, цифровізації процесів, професійного розвитку фахівців НСПП. Також зупинилися на питаннях розвитку соціально-трудових відносин в умовах воєнного стану та у період повоєнної відбудови України.

Наразі триває доопрацювання проєкту Закону України «Про колективні трудові спори». Керівництво НСПП бере активну участь у засіданнях робочої групи з доопрацювання законопроєкту, яка утворена Комітетом Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів. Так, за результатом засідань робочої групи, які відбулись 10 та 31 жовтня на базі Комітету, враховуючи пропозиції та зауваження членів робочої групи, готуються правки до відповідних положень законопроєкту «Про колективні трудові спори».

Упродовж січня-жовтня працівниками НСПП підготовлено та розміщено в ЗМІ 817 публікацій, організовано та проведено 1008 заходів (семінари, наради, круглі столи, робочі зустрічі) з питань забезпечення реалізації в Україні правового механізму вирішення КТС(К) та здійснення соціального діалогу, взято участь у 564 заходах, організованих сторонами соціального діалогу та соціальними партнерами.